

Kúria

végzése

Az ügy száma: Bfv.III.811/2023/9.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Molnár Ferencné dr., a tanács elnöke

Dr. Varga Eszter, előadó bíró

Dr. Bartkó Levente, bíró

Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla, bíró

Dr. Hornyák Szabolcs János, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2024. március 26.

Az ügy tárgya: emberölés büntette és más bűncselekmények

Terhelt(ek): II. rendű

Első fok: Kecskeméti Törvényszék, 13.B.181/2017/349.,
ítélet, tárgyalás, 2018. június 14.

Másodfok: Szegedi Ítéltábla, Bf.II.13/2019/137., ítélet,

tárgyalás, 2019. június 20.

Az indítvány előterjesztője: a Legfőbb Ügyészség

a II. rendű terhelt védője

Az indítvány iránya: hatályban tartás

a II. rendű terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria az emberölés büntette és más bűncselekmények miatt az I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség, valamint a II. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványokat elbírálva a Kecskeméti Törvényszék 13.B.181/2017/349. számú és a Szegedi Ítéltábla Bf.II.13/2019/137. számú ítéletét a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A felülvizsgálati eljárásban felmerült 90.410 (kilencvenezer-négyszáztíz) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

[1] A Kecskeméti Törvényszék a 2018. június 14. napján kihirdetett 13.B.181/2017/349. számú ítéletével a II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként, folytatólagosan elkövetett embercsempészség büntetében [Btk. 353. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) és b) pont, (3) bekezdés a) és d) pont], bűnsegédként elkövetett emberölés büntetében [Btk. 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés d), f), i) pont], valamint 67 rendbeli társtettesként elkövetett életveszélyt okozó testi sértés büntetében [Btk. 164. § (1) bekezdés, (8) bekezdés I. fordulat], ezért – bűnszervezet tagjaként, halmazati büntetésül – 25 év fegyház fokozatú

szabadságvesztésre, 10 év közügyektől eltiltásra, Magyarország területéről 10 év kiutasításra ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható. 8.785.280 forint erejéig vagyonek Kobzást rendelt el, rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, a lefoglalt bűnjelekről, valamint a felmerült bűnügyi költségekről.

[2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2019. június 20. napján jogerőre emelkedett Bf.II.13/2019/137. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a II. rendű terhelt vonatkozásában akként változtatta meg, hogy a II. rendű terhelttel, mint az embercsempészség bűntettét bünszervezetben elkövetővel szemben kiszabott szabadságvesztést életfogytig tartó szabadságvesztésre súlyosította, a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárta, a közügyektől eltiltását mellőzte. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét a II. rendű terhelt vonatkozásában helybenhagyta.

[3] A jogerős tényállás szerint a II. rendű terhelt társaival az alábbi bűncselekmények elkövetésében vett részt:

A külföldi állampolgárságú II. rendű terhelt 2015. május 12. napján érkezett Magyarországra. Előtte már egy ideje Szerbiában tartózkodott, ahol szintén közreműködött embercsempészségben, ezért eljárás is indult ellene.

A II. rendű terhelt Szerbiában egy embercsempész szervezővel dolgozott, aki a Magyarországra került II. rendű terheltet mintegy átadta egy másik embercsempész szervezőnek és társainak azzal, hogy gyakorlata van az embercsempészségben. Ezek az embercsempész szervezők ajánlották az I. rendű terhelt figyelmébe a II. rendű terheltet arra, hogy vele folytassa, szervezze a menekültek szállítását. Az I. rendű terhelt által továbbított információk alapján a II. rendű terhelt gondoskodott arról, hogy a megfelelő méretű, számú szállítójármű, a kísérő gépkocsi és a sofőrök, megfelelő időben, megfelelő helyen legyenek, és utasaikat külföldre vigyék. Kezdetben a járműveket a II. rendű terhelt maga vette meg az I. rendű terhelt által adott pénzből ismerőse, egy magyar állampolgár nevére, majd az V. rendű terhelt által beszerzett járműveket használták.

A II. rendű terhelt a csempészárműveket vezető sofőrök, kísérők biztosítása érdekében folyamatosan kapcsolatban volt hazájában ismerősökkel, s rajtuk keresztül, illetve az ő közreműködésükkel mindig újabb és újabb embereket szervezett be. Feladata volt, hogy saját maga, vagy a hazájából ismert társai közvetítésével az embercsempészetre irányuló szállításokat Magyarországról Nyugat-Európába elvezető, hazai állampolgárságú sofőröket hozzon, hozasson Magyarországra. A szállítók részére szállást és ételt biztosított, ellátta őket a telefonos kapcsolattartáshoz szükséges mobiltelefonokkal és SIM kártyákkal, autópálya-matricákat vásárolt, továbbá fizette az üzemanyag-vásárlásokat, illetve ehhez készpénzt biztosított. A menekülteket szállító sofőröket a II. rendű terhelt az I. rendű terhelt megbízásából egy hotelben szállásolta el.

Mindezekon kívül a II. rendű terhelt az I. rendű terhelt utasításait bolgár nyelven közvetítette a sofőröket toborzó, előfutó, illetve az illegális határátlépőket szállító elkövetőtársak felé. Az I. rendű terhelt akadályoztatása idején, őt helyettesítve a II. rendű terhelt irányította a bünszervezet napi tevékenységét. Állandó telefonkapcsolat révén a működésről, eseményekről a II. rendű terhelt folyamatosan tájékoztatta az I. rendű terheltet.

Szükség esetén a II. rendű terhelt is közreműködött a szállításban oly módon, hogy a szerb-magyar államhatár térségében, vagy a beszállítási hely közelében figyelte a rendőri jelenlétet, továbbá több alkalommal – rendőri jelenlét figyelése, jelzése érdekében – előfutóként segítette az embercsempészség végrehajtását.

A II. rendű terhelt megbízása és utasításai alapján több, az ismeretségébe tartozó külföldi állampolgár végezte az embercsempészségre irányuló szállításokat végrehajtó sofőrök toborzását külföldön. A sofőröket a II. rendű terhelt megbízásából beszerző toborzók esetenként az általuk Magyarországra hozott szállítók mellett az előfutói feladatokat is ellátták.

Az illegális határátlépőket szállító embercsempészek a szállítások során a tevékenységüket minden esetben az előfutó feladatokat ellátó bűntársak, valamint a II. rendű terhelt telefonon adott utasításai alapján végezték, a járművekbe zsúfolt személyek állapotának ellenőrzése végett, vagy más okból többnyire csak akkor álltak meg, ha erre az előfutó, vagy az I. rendű terhelt utasításait közvetítő II. rendű terhelt engedélyt adott.

A feladatainak ellátásához szükséges készpénzt euró pénznemben az I. rendű terhelt adta át a II. rendű terheltnek, aki az egyes embercsempészségre irányuló szállítások végrehajtásáért járó anyagi ellenszolgáltatást a toborzó, előfutó feladatokat ellátó bűntársnak adta tovább, utóbbi személy pedig – saját javadalmazásának levonása után – a pénz fennmaradó részét továbbadta a sofőrnek.

A bűnszervezetben végzett tevékenységéért a II. rendű terhelt havonta legalább 100 euró „fizetést” kapott az I. rendű terhelttől, aki lakást is bérelt a részére, ezen kívül a közreműködésével végrehajtott szállítások után szállításonként további 500 eurót is, így összesen 15.000 eurót kapott, majd utoljára az I. rendű terhelt 2015. augusztus 27. napján átadott a II. rendű terheltnek további 13.000 eurót.

Az I. rendű, a II. rendű és a V. rendű terheltek 2015. augusztus 18. napján egy használt járműkereskedésben – embercsempészség végrehajtásához – kiválasztották a Volvo típusú, zárt rakterű hűtőkamiont, valamint két Mercedes típusú, zárt rakterű tehergépkocsit. Az I. rendű és a II. rendű terhelt a tehergépjárművet átnézte és kipróbálta.

Az I. rendű, a II. rendű és az V. rendű terhelt a három tehergépkocsit 2015. augusztus 25. napján vette át.

Az I. rendű terhelte 2015. augusztus 15. napján, késő este szerbiai bűntársai értesítették, hogy 100 illegális határátlépőt juttattak át a magyar-szerb határon, gondoskodjanak a továbbszállításokról. Az idő sürgette a terhelteket, járműveik voltak, de sofőr és előfutó nem, mert nem érkeztek meg külföldről, ezért az I. rendű terhelt felkérését a II. rendű terhelt úgy tudta teljesíteni, hogy az aznapi fuvarból éppen hazatérő IV. rendű terhelt sofőrt, és a III. rendű terhelt előfutót telefonon, majd személyesen, a szokásosnál nagyobb összeget ígérve szervezte be a feladat végrehajtására.

A III. rendű és a IV. rendű terhelt 2015. augusztus 26. napján, 04 óra 40 perc körüli időben érkezett meg egy erdős területre, a IV. rendű terhelt betolatott a beszállítási helyére, ahol a II. rendű terhelt által telefonon adott utasítást teljesítve nem szállt ki a kamion vezetőfülkéjéből, és a jármű motorját sem állította le. Ezt követően ismeretlenül maradt elkövetők (sétáltatók) a Volvo kamion hűtőakkerébe beszállítottak összesen 71 fő – 59 férfi, 8 nő, valamint 4, tizenegyedik életévét be nem töltött gyermek – közel-keleti származású illegális határátlépő személyt, majd a IV. rendű terhelt a Volvo kamionnal 04 óra 49 perc 07 másodperc körül indult el.

A Volvo típusú tehergépkocsi hűtést, fagyasztást igénylő áru szállítására kialakított hűtőfelépítményének rakfelülete 14,26 négyzetméter, belső nettó térfogata 30,4 köbméter, szellőzéssel nem volt ellátva, kívülről történő levegőcsere nem volt biztosítva. A felépítményben ülőhelyek, illetve kapaszkodók nem voltak kialakítva, annak ablakai sem voltak, mindezek miatt a hűtőkamion emberek szállítására egyáltalán nem volt alkalmas. A hűtőfelépítmény raktér hátsó ajtajának zárja kizárólag kívülről volt nyitható, belülről nem. A Volvo hűtőkamion ezen tulajdonságaival az I. rendű, a II. rendű, a III. rendű és a IV. rendű terhelt tisztában volt.

A beszállítást követően az I. rendű, a II. rendű, a III. rendű és a IV. rendű terheltek járműveikkel felhajtottak az autópályára a magyar-osztrák államhatár felé.

A szállítás során a II. rendű terhelt egyrészt az I. rendű, másrészt a III. rendű, és a IV. rendű terhelttel folyamatos telefonos kapcsolatban volt 04 óra 04 perctől 07 óra 24 percig, még azután is, hogy elvált tőlük, s szükség esetén bolgárra fordította az I. rendű terhelt által vele szemben szerb keveréknyelven közölteket.

A személyszállításra nem alkalmas Volvo hűtőkamion világítás és szellőzés nélküli akkerébe bezárt, kényelmetlen testhelyzetben utazó 71 személynek a szállítás a hely szűkössege, a zsúfoltság okozta mozgásképtelenség, a levegő hiánya, valamint a hőmérséklet növekedése következtében a túlmelegedés és a kiszáradás veszélye, illetve a balesetveszélyes szállítási körülmények miatt már az indulás után rövid idővel jelentős testi, lelki gyötrelmet okozott.

A IV. rendű terhelt 2015. augusztus 26. napján 05 óra 30 perc körüli időben észlelte, hogy a raktérbe bezárt emberek kopogni, dörömbölni és kiabálni kezdtek, majd erről 05 óra 35 perc körül mobiltelefonon tájékoztatta a III. rendű és a II. rendű terhelteket.

A II. rendű terhelt – miután a IV. rendű terhelttől értesült a Volvoba zárt sértettek dörömböléséről és kiabálásáról – mobiltelefonon tájékoztatta erről az I. rendű terhelteket. Az elindulást követő mintegy egy órával már mindegyik terhelt tisztában volt azzal, és ezt a II. rendű terhelt egyértelműen ki is mondta, hogy a szállított személyeknek nincs levegőjük, lyukakat vágnak, a tapasztást letépték, hogy levegőhöz jussanak, és a hangokból azzal is, hogy a raktérben gyermekek is vannak.

A terheltek először azon gondolkodtak, hogy vizet adnak be a sértetteknek, de benzinkúton nem állhatnak meg, csak valami parkolóban, ezt el is tervezték, végül az egymással folytatott telefonbeszélgetésekben arra jutottak, hogy a visítozás, dörömbölés miatt nem lehet megállni,

ajtót nyitni, s ezt a döntést erősítette és zárta le az I. rendű terhelt is, aki a II. rendű terhelten, ő pedig a III. rendű terhelten keresztül azt üzentte a IV. rendű terheltnak, hogy ne álljon meg, tegyen úgy, mintha nem hallaná őket.

Az I. rendű terhelt a II. rendű terhelttel folytatott telefonbeszélgetései során korábbi utasításait megismételve felindult állapotban olyan kijelentéseket is tett, hogy azt akarja, hogy a hűtőfelépítménybe bezárt sértettek haljanak meg, illetve amennyiben a sértettek meghalnak, akkor majd a IV. rendű terhelt Németországban rakja ki a holttesteket. A II. rendű terhelt az I. rendű terhelt ezen kijelentéseit továbbította a III. rendű és a IV. rendű terhelt felé.

A IV. rendű terhelt a Volvo tehergépjármű vezetése során észlelte, hogy az üzemanyag fogytán van. Ezt a IV. rendű terhelt telefonon jelezte a II. rendű és a III. rendű terheltnak. Ezzel kapcsolatban a II. rendű terhelt telefonon olyan utasítást adott a IV. rendű terheltnak, hogy nem állhat meg a benzinkúton, hanem az utasítása alapján a III. rendű terhelt fog kannákba üzemanyagot vásárolni, melyet félreállva töltsenek bele a Volvo üzemanyagtartályába. Ekkor a II. rendű terhelt telefonon azt is közölte a IV. rendű terheltnel, hogy tegyen úgy, mintha nem is hallaná a raktérben dörömbölő sértetteket, akik „dögöljenek meg”.

A IV. rendű, a III. rendű, a II. rendű és az I. rendű terhelt tisztában volt azzal, hogy a Volvo kamion hűtőfelépítményébe bezárt sértettek megfulladnak, ha nem engedik ki őket a raktérből. A IV. rendű terhelt ennek ellenére – bár lett volna rá lehetősége, a saját szándékát az I. rendű és a II. rendű, valamint a III. rendű terhelt által telefonon adott utasítások által megerősítetten – nem tett semmit a raktérbe zárt személyek kiengedése, a halálos következmény elkerülése érdekében, melynek eredményeként a hűtőfelépítménybe bezárt valamennyi sértett elhalálozott.

A személyszállításra nem alkalmas, Volvo típusú hűtőkamion világítással nem rendelkező, és levegőcserét sem biztosító, belülről nem nyitható hűtőfelépítményébe bezárt 71 sértett halála a raktér oxigénben szegény és szén-dioxidban dús levegőjének belégzése miatt, elhúzódó fulladás következtében állt be. A sértettek halála egyenes oksági összefüggésben áll azzal, hogy a 71 embert a IV. rendű terhelt – az I. rendű, a II. rendű és a III. rendű terhelt utasításainak megfelelően – hosszadalmasan, légmentesen zárt raktérben szállította.

A sértettek halála a világítás hiánya, az elhúzódó oxigénhiány, a következményes légszomj, a kialakuló nehézlégzés, fejfájás és a hosszan tartó halálfélelem miatt különösen gyötrelmes volt, az élet kioltásával rendszerint együtt járó gyötrelmet jóval meghaladó szenvedést okozott.

Az előző pontbeliállítás tragikus végéről még nem tudtak a terheltek, amikor az I. rendű terhelt Szerbia területén tartózkodó bűntársai közül a XII. rendű terhelt legalább 100 fő illegális határátlépő menekültnek a szerb-magyar államhatáron történő jogellenes átjuttatását jelezte. Az I. rendű terhelt az információt továbbadta a II. rendű terheltnak megbízva őt azzal, hogy az érkezők Ausztriábaállítását megszervezze.

Az ítélet XXIII. tényállási pontjában írt DAF típusú tehergépjárművel a VII. rendű terhelt, míg a Mercedes Sprinter típusú tehergépkocsival a VI. rendű terhelt 2015. augusztus 26. napján 23 óra körüli időpontban indult el a szerb-magyar államhatárhoz a menekültek beszállítása végett.

Az embercsempészség során előfutóként a beszállítás helyétől Ausztriáig a DAF tehergépkocsi esetében a II. rendű terhelt működött közre, s ennek során egymással is, valamint a VI. rendű és a VII. rendű terhelt telefonos kapcsolatban voltak, információt cseréltek, utasításokat közvetítettek a szállítás végrehajtására vonatkozóan.

A DAF típusú tehergépkocsi világítás és szellőzés nélküli, 22,83 köbéter térfogatú rakterébe összezsúfolt, kényelmetlen testhelyzetben utazó 67 sértettnek a szállítás – a hely szűkösége, a zsúfoltság okozta mozgásképtelenség, a levegő hiánya, a sötétség, valamint a hőmérséklet és a páratartalom növekedése, illetve a balesetveszélyes szállítási körülmények miatt – jelentős testi, lelki gyötrelmet okozott. Az indulástól számított 25 perc elteltével a raktér szabad légterének megfelelő levegőmennyiség a szállított személyek által belégzésre került, ezért kiabáltak és kopogtak, a raktérben talált klopfolóval és húzóvassal, valamint kézzel ütötték a raktér ajtaját és falait. A VII. rendű terhelt hallotta a raktérben lévő személyek kiabálását és dörömbölését, és erről telefonon tájékoztatta a II. rendű terheltet, aki ezt jelezte az I. rendű terheltnek.

A szállított személyeknek 30 perccel az indulás után sikerült kirúgniuk a raktér ajtaját, hogy levegőhöz jussanak. A raktér ajtajának kinyitását észlelve a DAF mögött haladó II. rendű terhelt és a tehergépkocsit vezető VII. rendű terhelt megálltak, majd a szállított személyek tiltakozása ellenére a raktér ajtaját visszazárták. A raktérben szállított sértettek a raktér ajtaját még néhány alkalommal kirúgták, de a II. rendű és a VII. rendű terhelt – tudva azt, hogy a raktérben kevés a levegő – valamennyi alkalommal azt visszazárta. A szállítás során legalább 7 személy esetében következett be hosszabb-rövidebb ideig tartó eszméletvesztés, melyet a többi utas úgy szüntetett meg, hogy őket az ajtó kirúgása miatt előálló friss levegőforráshoz húzták.

A szállítás során mind a 67 szállított személy esetében a levegőminőség romlása, az oxigénhiány, a páratartalom és a hőmérséklet növekedése miatt közvetlen életveszélyes állapot alakult ki, melyet az idézett elő, hogy a VII. rendű terhelt a sértetteket hosszadalmasan, légmentesen zárt raktérben szállította, illetve a raktér ajtajának kirúgása esetén a II. rendű és a VII. rendű terhelt visszazárta az ajtót. Mindezekre figyelemmel a II. rendű és a VII. rendű terheltek – következmények lehetőségébe belenyugodva – idézték elő és tartották fenn a 67 sértett közvetlenül életveszélyes állapotát.

A II. rendű és a VII. rendű terheltek legalább egy alkalommal megálltak és vizet adtak az embereknek, szándékuk a szállított személyek halálának előidézése nem terjedt ki.

A II. rendű terhelt a fentiek szerint bűnszervezet tagjaként vett részt az ítélet III-XXVI. pontjaiban rögzített embercsempészségek, köztük a XXV. tényállási pontban foglalt, 2015. augusztus 26. napján elkövetett, és 71 ember halálát okozó, valamint a XXVI. pontban megállapított, 67 ember közvetlen életveszélyes állapotát előidéző, 2015. augusztus 26. napján megvalósított bűncselekmények elkövetésében.

II.

[4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség BF.779/2023/5. szám alatt, valamint a II. rendű terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt. A Legfőbb Ügyészség – a Be. 651. § (3) bekezdésében írt kötelezettségére figyelemmel – a Be. 649. § (4) bekezdésére, míg a II. rendű terhelt védője a Be. 648. § c) pontjára, illetve a Be. 649. § (4) bekezdésére alapítva.

[5] A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványában a jogerős határozat hatályban tartását indítványozta, míg a II. rendű terhelt védője elsődlegesen azt kérte, hogy a Kúria a jogerős határozatot akként változtassa meg, hogy a jogerős ítélet napjától számítottan 25 év elteltével a bíróságnak hivatalból, saját hatáskörében felül kell vizsgálnia a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, míg másodlagosan az anyagi és eljárásjogi jogszabálysértések felülvizsgálatát, és abból adódó jogi következtetések levonását indítványozta.

[6] Az ügyészség indokai szerint valójában az anyagi jogerő feloldására, a jogerős határozat megváltoztatására nincs törvényes lehetőség, és a megtámadott határozat hatályban tartása indokolt, ha a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv (EJEB) nem a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását, nem a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének perbíróság általi kizárását tekintette egyezményesértőnek, hanem egy – már a büntetés-végrehajtás szakaszába tartozó – olyan felülvizsgálati lehetőség hiányát, amely az EJEB által ajánlott idő kitöltése után tenné „de facto” csökkenthetővé az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt büntetését.

[7] Szerinte amennyiben pedig jogalkotásra van szükség, akkor felülvizsgálati ok nem valósul meg, nem keletkezik felülvizsgálati döntési jogkör, mert a hiányzó szabályt a Kúria nem alkothatja meg, s nem pótolhatja azt az Egyezmény közvetlen alkalmazásával (EBH 2018.B.6.).

[8] A kötelezően lefolytatandó felülvizsgálati eljárásban a Kúria azt állapíthatja meg, hogy a konkrét ügyben az egyezményesértés jogalkalmazói eszközökkel nem orvosolható, és így az EJEB által hozott ítélet alapján a II. rendű terhelt tekintetében nincs ok és mód az alapügyben meghozott ítélet megváltoztatására.

[9] Mindezek alapján a Legfőbb Ügyészség a jogerős határozat hatályban tartását indítványozta a II. rendű terhelt tekintetében.

[10] A II. rendű terhelt védője felülvizsgálati indítványában kifejtette, hogy a II. rendű terhelt esetében az EJEB 2023. január 12. napján kelt 49006/18. számú ítéletében (a II. rendű terhelt vonatkozásában a 2614/20. számú kérelem alapján) megállapította, hogy – az EJEB korábbi, Magyarországot is érintő döntéseiben foglaltakra figyelemmel – sérti az Egyezmény 3. cikkét. A döntés alapján a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizáró elítéltetés

továbbra is egyezményesértő, még ha a korábbi ügyekben a Magyarországot elmarasztaló ítéletekre tekintettel olyan törvénymódosításra került is sor, amely negyven év elteltével úgynevezett kötelező kegyelmi eljárás keretében biztosít az elítéltek számára „felülvizsgálatot”.

[11] Kifejtette, hogy a bíróságnak az a rendelkezése, mellyel a II. rendű terheltet úgy ítélte életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésre, hogy a feltételes szabadágra bocsátás lehetőségét kizárta, sérti az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. Cikkét, és nem felel meg az EJEB ítélezési gyakorlatában meghatározott kritériumoknak, különösen annak, hogy az életfogytiglani szabadságvesztés büntetésre ítélt terhelt esetében legkorábban 25 év elteltével felül kell vizsgálni a feltételes szabadágra bocsátás lehetőségét.

[12] Kiemelte, hogy az EJEB a 2014. május 20. napján kelt 13/10/2014. számú ítéletében (Case of Magyar László v. Magyarország) állapította meg először Magyarországot érintően, hogy az elítélttel szemben kiszabott, a felülvizsgálat lehetősége nélkül letöltendő tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés sérti az Egyezmény 3. cikkét.

[13] Kifejtette továbbá, hogy valamennyi korábbi, Magyarországot érintő döntés többszörös érvelést tartalmaz arról, hogy az EJEB nem kíván eltérni a nos. 66069/09. számú határozatában követelményként megfogalmazottaktól.

[14] Hivatkozott a 3/2015. Büntető jogegységi határozatra, mely nemzetközi szerződésbe ütközését korábban már kezdeményezték az alapjogi biztostól, továbbá ezen jogegységi döntést több okból sem tartja irányadónak. A jogegységi határozat kizárólag az első, Magyar László elítélt elleni ügyben, egy esetre koncentrálna, az EJEB ítéletét megelőzően született, továbbá nem dolgozza fel az érdemi felülvizsgálatra vonatkozó esetköröket. Mindemellett a jogegységi döntés téves jogértelmezést tartalmaz, ami az azt követően hozott EJEB döntésekből is kitűnik.

[15] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen bírálta el.

III.

[16] A Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa az alábbiak szerint alapos, szemben a II. rendű terhelt védőjének felülvizsgálati indítványával.

[17] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – és nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

[18] A Be. 648. § c) pontja értelmében a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján is helye van.

[19] A Be. 649. § (4) bekezdése szerint nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata értelmében felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv megállapította, hogy az eljárás lefolytatása vagy a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata megsértette a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezését, feltéve, hogy a nemzetközi emberi jogi szerv joghatóságának Magyarország alávetette magát.

[20] Ezen felülvizsgálati ok a következők szerint megvalósult.

[21] Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményt (Egyezmény) kihirdető 1993. évi XXXI. törvény 3. §-ában foglaltak szerint megtörtént az EJEB illetékességének és joghatóságának elismerése.

[22] Az Egyezmény 46. Cikk 1. bekezdése alapján a szerződő felek vállalják, hogy magukra nézve kötelezőnek tekintik az EJEB végleges ítéletét minden ügyben, amelyben félként szerepelnek.

[23] Az EJEB joghatóságának, illetve ítélete kötelező érvényének Magyarország általi elismerése ténylegesen azáltal valósul meg, hogy törvényben biztosított annak lehetősége, hogy az EJEB által megállapított Egyezményesértést feloldó, már nem magában rejtő – tehát az Egyezménynek megfelelő – határozat születhessen a korábban jogerősen lezárt eljárás esetében.

[24] Az EJEB a II. rendű terhelt (és mások) kérelme alapján indult ügyben 2022. december 6. napján meghozott, és 2023. január 12. napján végleges ítéletében megállapította, hogy az Egyezmény 3. Cikkét megsértették.

[25] A Be. 651. § (3) bekezdése kimondja, hogy a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésében meghatározott esetben a legfőbb ügyész hivatalból köteles a felülvizsgálati indítványt benyújtani.

[26] A legfőbb ügyész ezen kötelezettségének eleget tett, és felülvizsgálati indítványt nyújtott be a Kúriához.

[27] Az EJEB ítéletének véglegessé válását követően a II. rendű terhelt védője is felülvizsgálati indítványt nyújtott be.

[28] A Be. 659. § (4) bekezdése alapján a Be. 649. § (4) és (5) bekezdésében meghatározott esetben a felülvizsgálati indítványt a törvénnyel kihirdetett nemzetközi

szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével kell elbírálni.

[29] Az Egyezmény megsértésének jogi ténye a jogerős elítélés felülvizsgálatának törvényi oka.

[30] A felülvizsgálati ok megvalósulása azonban nem feltétlenül eredményezi a jogerős határozat megváltoztatását.

[31] A Be. 649. § (4) bekezdésére alapított felülvizsgálat esetében (is) a Kúriára tartozik annak vizsgálata, hogy a jogerős határozatban megállapított tényállás alapján hozható-e felülvizsgálati eljárásban az Egyezménynek megfelelő határozat, vagy ahhoz az eljárás megismétlése szükséges.

[32] A Be. 659. § (4) bekezdés zárófordulatából következően elsődlegesen az EJEB ítélete szerinti döntést, az Egyezmény megsértésének tényét kell alapul venni, azonban ez nem jelenti azt, hogy a Kúria ne lenne figyelemmel az EJEB döntésének indokaira, tekintettel arra is, hogy az EJEB a független ítélkezés külső, alkotmányos kontrollját jelenti.

[33] Az EJEB határozatai az eljárásban szereplő valamennyi félre, de csak rájuk nézve kötelező. A nemzeti bíróságok feladata, hogy a hatáskörükbe tartozó ügyekben a hatályos jogszabályok alkalmazása során az Egyezményt ne sértsék meg. A Kúriára emellett az a kötelezettség hárul, hogy egyezményssértés miatt benyújtott felülvizsgálati ok esetén eljárjon, s ha az eljárás megismétlésére nincs szükség, akkor e rendkívüli jogorvoslatot a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével bírálja el.

[34] A Kúria jelen ügyben a következőket emeli ki, egyezően az EJEB ítéletében hivatkozott ügyben foglaltakkal (lásd az EJEB ítélet 2. a Bíróság értékelése címszó alatt 48-50. pont):

– Az a tény, hogy a kérelmezők számára csak azt követően lehet remény arra, hogy kiszabaduljanak, miután életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésükből negyven évet letöltöttek, megfelelő alap a Bíróság számára annak megállapítására, hogy az új magyar jogszabály nem biztosítja a kérelmezők életfogytiglani szabadságvesztés büntetésének de facto csökkenthetőségét.

– A Bíróság nem tér el korábbi megállapításaitól, mely szerint a kérelmezők életfogytig tartó büntetése az Egyezmény 3. Cikke szempontjából nem tekinthető csökkenthetőnek.

– Ennélfogva az említett rendelkezést megsértették.

[35] A Magyar László kontra Magyarország ügy következményeként a jogalkotó új jogszabályi rendelkezéseket alkotott, és miután döntően büntetés-végrehajtási kérdésről van szó, a 2014. évi LXXII. törvény által módosított Bv. tv.-ben (2013. évi CCXL. törvény a

büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról) szabályozta azt.

[36] Az EJEH hivatkozott ítélete ugyanis egyebek mellett megfogalmazta azon követelményt, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélés esetében szükséges olyan eljárás biztosítása, melynek során megfelelő időben és keretek között vizsgálható/vizsgálandó, hogy a büntetés büntetőpolitikai indokai továbbra is fennállnak-e, illetve de iure és de facto csökkenthető legyen a büntetés.

[37] A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt esetében a kegyelmi eljárást hivatalból kell lefolytatni [Bv. tv. 46/A. § (1) bekezdés]. Ez nem azonos a kegyelmi eljárás lefolytatására irányuló kérelem benyújtásának egyébkénti lehetőségével, és azt nem is zárja ki.

[38] A Bv. tv. 46/B. § (1) bekezdésében írt kegyelmi eljárás feltétele, hogy az elítélt a szabadságvesztésből negyven évet kitöltsön.

[39] E szabályozás a Btk. 43. § (1) bekezdése szerinti törvényi rendelkezéshez igazodott, mely alapján, ha a bíróság az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, akkor a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját huszonöt és negyven év között állapítja meg.

[40] A jelen ügyben az EJEH ítélet az Egyezmény 3. Cikkének megsértését ezen új törvényi szabályozás nem minden tekintetben megfelelő voltára vezette vissza.

[41] Az ügy korábbi előzményének tekinthető Magyar László kontra Magyarország ügyben az EJEH döntésében kifogásoltak nem valamely konkrét jogszabályra, hanem egy szabályozás hiányosságára vonatkoztak.

[42] Az EJEH döntése jelen esetben – hasonlóképpen a Magyar-ügyhöz – nem azt állapította meg, hogy az eljáró bíróságok által alkalmazott valamely jogszabály Egyezményesértő, hanem azt, hogy az új, kötelező kegyelmi eljárás szabályozása nem felel meg az Egyezménynek. Ebből viszont nem következik az, hogy a bíróság által alkalmazott jogszabály, vagy annak ítéleti rendelkezésben kimondása Egyezményesértő.

[43] A Kúria ehhez képest változatlanul hangsúlyozza, hogy az EJEH ítélet kiváltotta kötelező felülvizsgálatban kizárólag a konkrét ügyben, a konkrét bírósági ítéleteket, azok rendelkezéseit vizsgálja, vizsgálhatja felül. Ekként a Btk. és a Be. rendelkezéseinek a perbíróság általi alkalmazását, azt, hogy ennek során történt-e az Egyezmény megsértése vagy sem.

[44] A Kúria nem végez, nem végezhet normakontrollt és nem alkothat jogot.

[45] Az EJEK ítélete pedig ténylegesen jelen esetben sem a perbírók ítéleteit tartotta sérelmesnek, hanem az új végrehajtási szabályokat (a kötelező kegyelmi eljárást).

[46] Ekként az EJEK nem azt a büntetőtörvényi rendelkezést vizsgálta, és tartotta Egyezményként, amelynek alapján a perbírók az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásával egyidejűleg ítéletében kizárta a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét.

[47] Következésképpen az EJEK ítélete szerint e büntetőtörvényi rendelkezés alkalmazása sem lehet felülvizsgálat tárgya. A védői indítvány érvelésével szemben az EJEK ítélete nem alapozza meg a kérdéses, valóban nem Egyezményt sértő ítéletek megváltoztatását.

[48] A Be. 659. § (4) bekezdése annak a jogállapotnak a figyelmen kívül hagyását kívánja meg, amely az EJEK döntés szerinti Egyezményként tárgyát képezte. A Be. ezen rendelkezése nem ad felhatalmazást az EJEK által nem vizsgált hatályos jog figyelmen kívül hagyására.

[49] Az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdése alapján senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.

[50] Ekként a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés az alkotmányos jogrend részét képezi.

[51] Az 1978. évi IV. törvény 47/A. § (1) bekezdés 2. fordulata és (3) bekezdése, valamint a hatályos Btk. 42. § 2. fordulata és 44. § (1) bekezdése az életfogytig tartó szabadságvesztésre, a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárására vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

[52] Az Alkotmánybírók a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 47/A. § (1) bekezdés 2. fordulata és (3) bekezdése, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 42. § 2. fordulata és 44. § (1) bekezdése nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására irányuló bírói indítvány tárgyában a 2015. január 20. napján meghozott III/833/2014. számú határozatában az eljárást megszüntette.

[53] Mindezzel összhangban állapította meg a 3/2015. Büntető jogegységi határozat, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátás kizárásának lehetősége az alkotmányos jogrend része, amelynek – törvényi előfeltételek megvalósulása esetén történő – bírói alkalmazását nemzetközi szerződés nem tiltja.

[54] A 3/2015. Büntető jogegységi határozat 2. pontja alapján nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv döntése folytán, törvényben kihirdetett nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat meghozatala nem közvetlenül, az Emberi jogok Európai Egyezménye (Egyezmény), mint ítéletre szolgáló anyagi vagy eljárási jogszabály alapján, hanem az emberi jogi szerv döntésének alapulvételével, annak magyar jogrendszerbe beillesztésével, a

büntetőeljárásról szóló törvény szerinti felülvizsgálati eljárás lefolytatásával, az Egyezményesértéssel nem érintett hatályos jogszabályok alkalmazásával történik.

[55] Mindemellett jelen ügyben az EJEB nem az adott büntetés kiszabhatóságát, hanem a végrehajtás, a kötelező kegyelmi eljárás szabályait bírálta, amelyen változtatni nem jogalkalmazói, hanem jogalkotói feladat.

[56] Ha jogalkotásra van szükség, akkor felülvizsgálati ok nem valósul meg, nem keletkezik felülvizsgálati döntési jogkör, mert a hiányzó szabályt a Kúria nem alkothatja meg, s nem pótolhatja azt az Egyezmény közvetlen alkalmazásával. Jogszabálynak az Egyezménybe ütközését a hazai bíróságok és a Kúria sem állapíthatja meg. Az Egyezményesértés megállapítása az EJEB hatáskörébe tartozik (EBH 2018.B.6.).

[57] A Kúria a Be. 649. § (2) bekezdése szerinti olyan további felülvizsgálati okot, melynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles, nem észlelt.

[58] Ekként a Kúria a Legfőbb Ügyészség és a II. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványokat elbírálva a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdése alapján a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

[59] A felülvizsgálati eljárásban a fordítói díjként felmerült bűnügyi költséget a Be. 664. § (1) bekezdése szerint az állam viseli.

IV.

[60] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[61] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételt előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételt előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2024. március 26.

Molnár Ferencné dr. s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Eszter s.k. előadó bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla s.k. bíró, Dr. Hornyák Szabolcs János s.k. bíró

A kiadmány hitelél:

tisztviselő

BÉ